PRÓBAÉRETTSÉGI

2003. május-június

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINT

EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

MEGOLDÁS

Kiss Árpád OKSZI
Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény
Vizsgafejlesztő Központ

OKÉV
ORSZÁGOS KÖZOKTATÁSI ÉRTÉKELÉSI ÉS VIZSGAKÖZPONT

Kedves Kollégák!

Kérjük, hogy alapvetően **a megoldási útmutatóban megfogalmazott válaszelemeket fogadják el,** és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljenek!

Pontozás

Helyes válasz/válaszelem:	1 pont
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

*A feladatsorban több olyan kérdés is van, amelyeknél **a jó megoldás több válaszelemből áll**. Ezeknél a feladatoknál az alábbiak szerint pontozzanak:*

A) Ha a helyes válasz több válaszelemből áll, és a feladatra összesen egy pont adható:

1 pont akkor adható, ha minden, a megoldásban felsorolt válaszelem szerepel benne.

B) Ha a helyes válasz több válaszelemből áll, és a feladatra összesen két pont adható:

2 pont akkor adható, ha valamennyi, a megoldásban felsorolt válaszelem szerepel benne.

1 pont akkor adható, ha a megoldásban felsoroltak közül legalább két válaszelem szerepel a megoldásban.

Fél pont a feladatlap egyetlen válaszelemére sem adható!

A nem zárt végű feladatoknál (pl. az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal.

A megoldási útmutatóban nem szereplő, de jó válaszok is elfogadhatók!

Jó munkát kívánunk, amit előre is köszönünk!

1. FELADAT

Saját ismeretei és **Augustus önéletírásának részletei alapján** oldja meg a feladatokat!

FORRÁSRÉSZLETEK

l. Tizenkilenc éves koromban a magam elhatározásából és a magam költségén hadsereget szerveztem, amelynek segítségével a párturalomtól elnyomott államot felszabadítottam. Ezen a címen a senatus... engem és a consulokat bízott meg azzal, legyen gondunk rá, hogy az állam semmi kárt ne szenvedjen. A nép pedig ugyanebben az évben, miután a háború során mindkét consul elesett, consullá és triumvirré választott az állam ügyeinek rendbehozatalára.
4. Kétszer vonultam be ovációval, háromszor ünnepélyes diadalmenetben, és huszonegyszer kiáltottak ki imperátorrá. A senatus több diadalmenetet is szavazott meg számomra, de én nem fogadtam el. Tizenháromszor voltam consul, mikor ezeket írtam, és harminchétszer nyertem el a tribunusi hatalmat.
6. ...a senatus és a római nép egyetértőleg azzal bízott meg, hogy korlátlan hatalommal egyedül legyek a törvények és erkölcsök felvigyázója, de én egy olyan tisztséget sem fogadtam el, amelyet őseink szokása ellenére ruháztak rám. Azt, aminek végrehajtására a senatus megkért, tribunusi felhatalmazásom birtokában hajtottam végre. Ebben a hatáskörben magam kértem öt ízben a senatustól hivatali társat, és meg is kaptam.
8. Ötödik consulságom évében a nép és a senatus parancsára növeltem a patríciusok számát. A senatust háromszor is újonnan állítottam össze. Az én kezdeményezésemre hozott új törvényekkel őseinknek sok, a mi korunkból már-már kiveszőpéldáját elevenítettem fel, és én magam is sok mindenben hagytam követendő példát az utódok számára.
13. Ianus kapuját, amelyet őseink akarata szerint csak akkor lehetett zárva tartani, amikor a római nép hatalma alá eső területeken, szárazon és vízen, mindenütt győzelmek árán kivívott béke uralkodik, bár a hagyomány szerint születésem előtt, a város alapításától fogva mindössze kétszer volt zárva, főségem évei alatt a senatus háromszor záratta be.
34. Hatodik és hetedik consulságom idején, miután a polgárháborúnak véget vetettem, a legfőbb hatalom közös egyetértéssel rám ruházott birtokában az állam ügyeinek intézését a magam hatalmából a senatus és a római nép kezébe tettem le. Ezért az érdememért senatusi határozat alapján Augustusnak neveztek. (*Augustus önéletírása*)

A) Hogyan nevezzük az Augustus által létrehozott uralmi rendszert? | 1 pont | |

principátus

B) Mi **a legfontosabb** jellemzője e rendszernek? | 1 pont | |

leplezett egyeduralom

C) Sorolja fel Augustus tisztségeit! | 2 pont | |

consul, triumvir, tribunus, imperátor

D) Melyik köztársasági cím biztosította Augustus számára a hadsereg feletti törvényes hatalmat? | 1 pont | |

consul

Összesen (5 pont)	

2. FELADAT

A mezőgazdasági művelési módszerek történeti fejlődését mutató ábrák segítségével válaszoljon a kérdésekre!

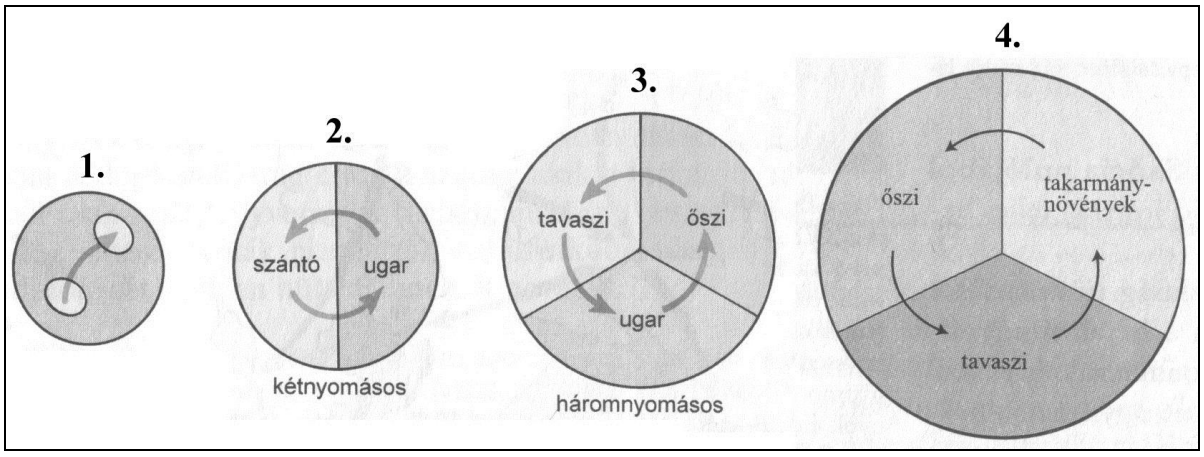

A) Mi volt az ugar funkciója? | 1 pont |

a föld pihentetése

B) Mi tette lehetővé az ugar fokozatos megszűnését? | 1 pont |

a mezőgazdasági technika fejlődése

C) Nevezze meg az 1. és a 4. diagramon ábrázolt mezőgazdasági művelési módszert! | 2 pont |

1.: legelőváltó

4.: vetésforgó

D) Mi tette lehetővé a 4. diagramon ábrázolt művelési módszer bevezetését? | 1 pont |

istállózó állattartás (trágyázás)

Összesen (5 pont)	

3. FELADAT

A táblázat és a térkép segítségével oldja meg az alábbi feladatokat!

Népesség a honfoglalás korában
(a magyar történetírásban előforduló adatok alapján)

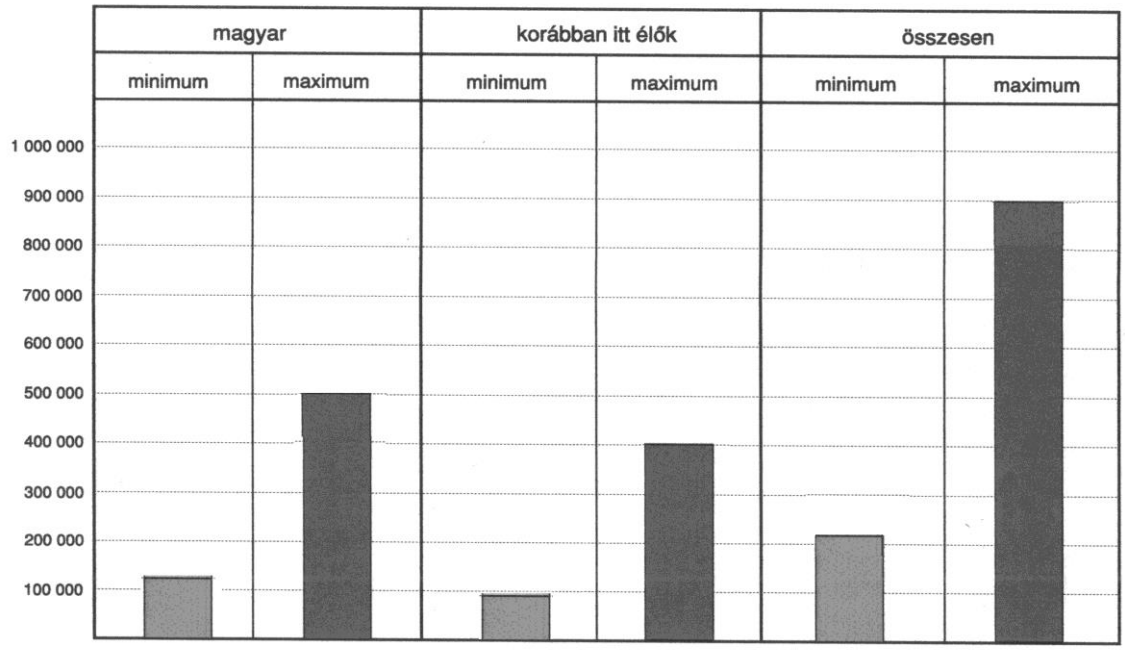

A MAGYAR KIRÁLYSÁG NÉPEI A XI. SZÁZADBAN

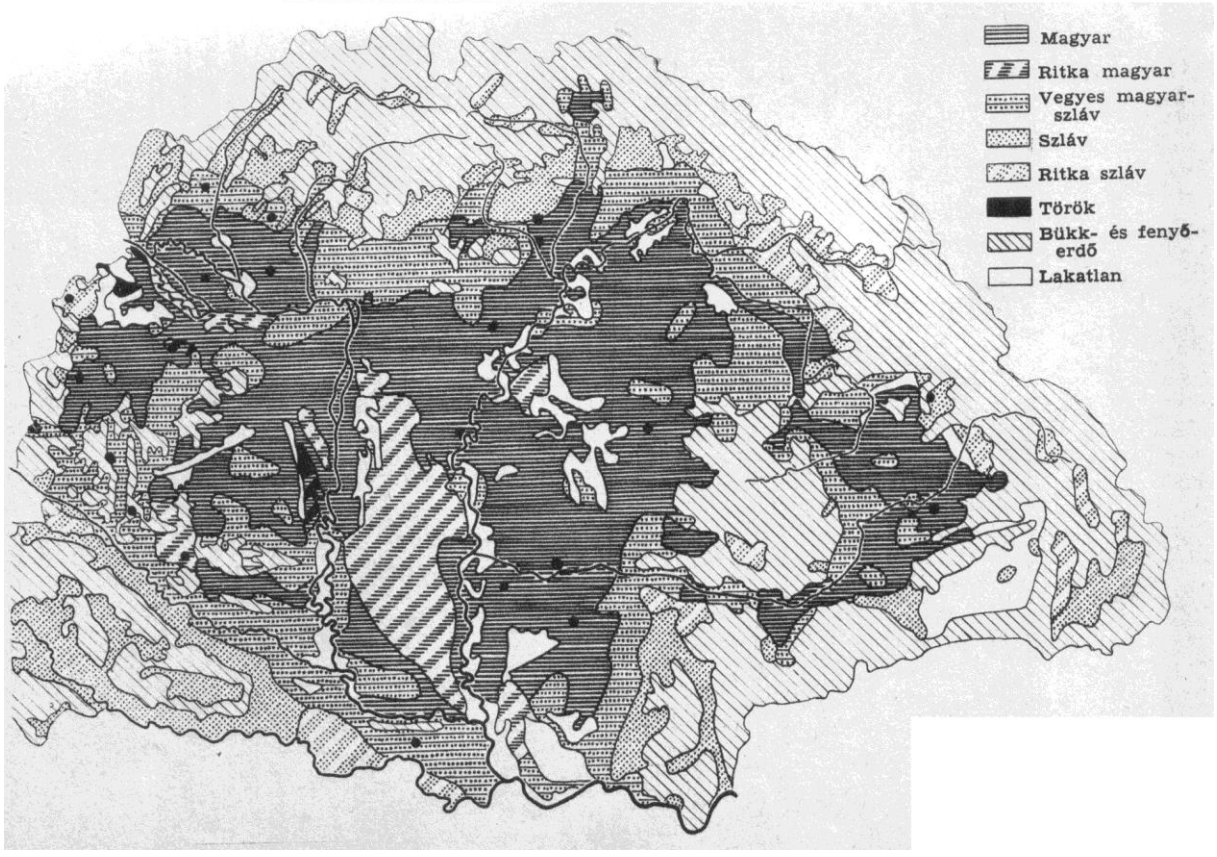

A) Miben van egyetértés a történészek között a népességszámra vonatkozó adatok tekintetében? | 1 pont | |

a magyar népesség van többségben

B) Állapítsa meg, **miért eltérőek** a honfoglalás korát kutató demográfiák adatai, megállapításai! | 1 pont | |

az adatok hiányosak, becsültek

C) Hogyan viszonyulnak egymáshoz a diagram és a térkép adatai? *Húzza alá a helyes választ! Indokolja válaszát!* | 1 pont | |

A térkép a diagram adatait ….
alátámasztja. cáfolja.

Indoklás: A XI. századra a magyar népesség tölti ki a Kárpát-medencét.

D) Nevezzen meg **két olyan térképészeti megoldást,** amelyet a térkép alkotója a XI. századi Magyarország etnikai összetételének árnyalt bemutatására használ! | 2 pont | |

- lakatlan területek ábrázolása *vagy*
- ritkán lakott területek ábrázolása *vagy*
- vegyesen lakott területek ábrázolása

Összesen (5 pont)	

4. FELADAT

Párosítsa össze az azonos időszakhoz köthető egyetemes és magyar történelmi eseményeket!
Írja a számokat a megfelelő betűkhöz!

Egyetemes események	**Magyar események**		
1.) amerikai függetlenségi háború	A) …6. a török kiűzése Magyarországról	1 pont	
2.) harmincéves háború	B) …5. Rákóczi-szabadságharc	1 pont	
3.) a reformáció meghirdetése	C) …1. Mária Terézia uralkodása	1 pont	
4.) I. Erzsébet angol királynő uralkodása	D) …2. Bethlen Gábor uralkodása	1 pont	
5.) spanyol örökösödési háború	E) …4. a tizenöt éves háború	1 pont	
6.) dicsőséges forradalom			

Összesen (5 pont)	

5. FELADAT

A XVIII. század végi francia társadalmi és politikai viszonyokat ábrázoló források segítségével feleljen a kérdésekre!

FORRÁSRÉSZLET

„Mi kell ahhoz, hogy egy nemzet fennálljon és virágozzék? Az egyének munkája és a közfeladatok ellátása…E munkák tartják fenn a társadalmat. Ki végzi ezeket? A harmadik rend.
A jelenlegi állapotban a közfeladatok négy közismert elnevezés szerint foglalhatók össze: Kard, Talár, Egyház és Kormányzat. Felesleges lenne részletesebben bizonygatni, hogy a harmadik rend végzi el mindeme feladatok tizenkilenc-huszadát, mindazt, ami lényegesen fáradságos, s amit a kiváltságos rend nem hajlandó elvégezni. A kiváltságos rendek tagjai csak a hasznot hajtó és megtisztelő állásokat hajlandók betölteni.” (*Sieyès abbé röpiratából*)

A) Mivel azonosítja Sieyès a nemzetet? | 1 pont | |

a harmadik renddel

B) Mivel támasztja alá állítását Sieyès? | 1 pont | |

minden munkát (fontos tevékenységet) a harmadik rend végez

C) Milyen történelmi helyzetet ábrázol a karikatúra? | 1 pont | |

a harmadik renden élősködnek a kiváltságosok

D) **Alátámasztják-e** az alábbi diagramok a forrás és a karikatúra megállapításait? Válaszát aláhúzással jelezze! | 2 pont | |

A **diagramok** a forrás és a karikatúra megállapításait…

alátámasztják. cáfolják.

Indoklás: A polgárság nem egyenlő a harmadik renddel (parasztok, városi szegények).

és/vagy A polgárság birtokolja a föld harmadrészét, hűbéri szolgáltatásokkal együtt.

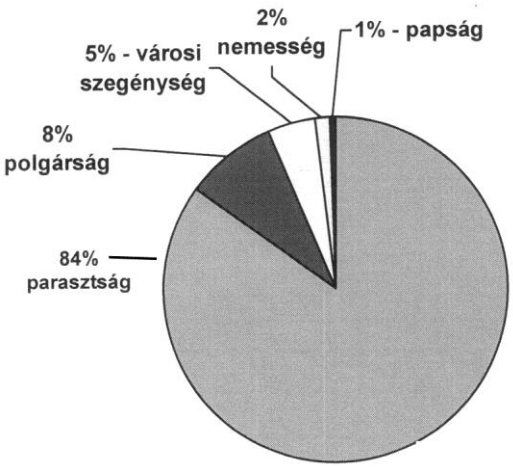

Franciaország társadalmi szerkezete

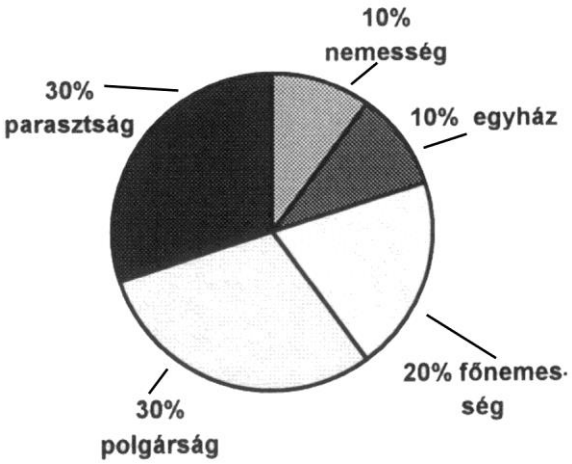

Földbirtokmegoszlás Franciaországban

Összesen (5 pont)	

6. FELADAT

A napóleoni háborúk jelentős csatáit ábrázoló térkép alapján töltse ki a táblázatot!

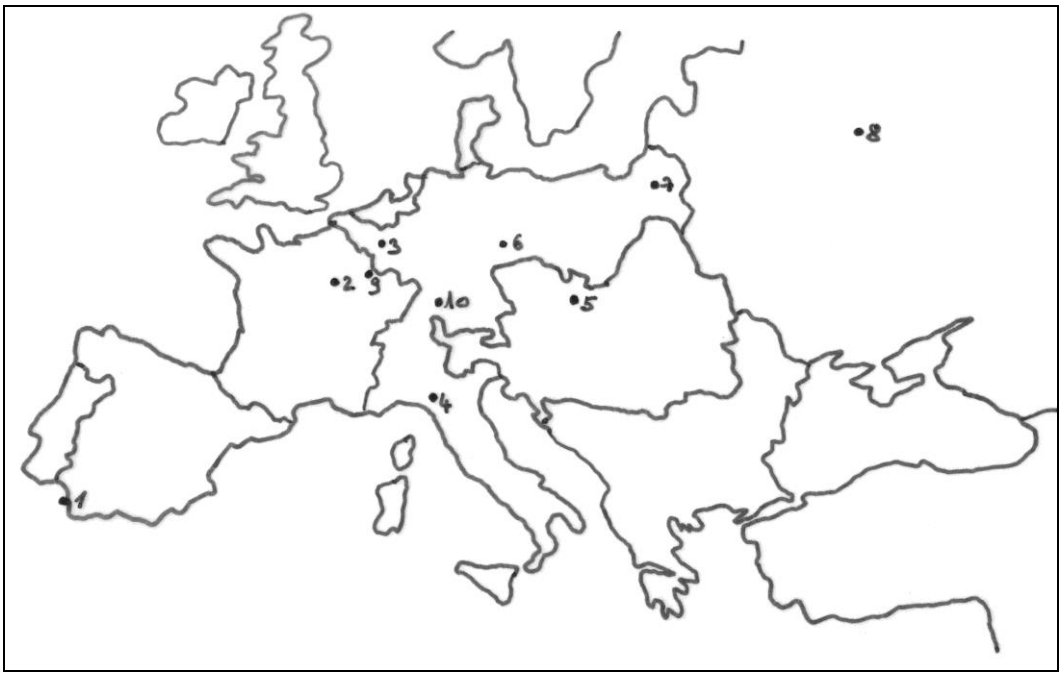

Helységnév	**Lipcse**	**Trafalgár**	**Austerlitz**	**Waterloo**	**Borogyino**
Szám	**6**	**1**	**5**	**3**	**8**

Összesen (5 pont)	

7. FELADAT

A forrás segítségével válaszoljon a kérdésekre!

FORRÁSRÉSZLET

„A királyságból könnyű a zsarnokságba átsiklani, de nem sokkal nehezebb az előkelők uralmából a kevesek párturalmába, s még ennél is könnyebb a népuralomból a lázongásba jutni... Az emberek bűne és hibája idézi elő ... azt, hogy biztosabb és tűrhetőbb, ha a kormányzatot többen tartják kezükben, hogy egyik a másiknak kölcsönösen támogatója legyen, hogy egymást tanítsák és intsék, és ha valamelyik a kelleténél tovább megy, többen legyenek bírák és mesterek szenvedélyének megfékezésére...
Ámde - bármiként ítéltessenek is meg az emberek cselekedetei - az Úr mégis azok által egyformán saját művét hajtotta végre, akik a fennhéjázó királyok véres kormánypálcáját összetörték, és tűrhetetlen uralmukat megsemmisítették. Hallják meg ezt a fejedelmek és rettegjenek! Nekünk pedig a legnagyobb mértékben óvakodnunk kell attól, hogy a felsőség tiszteletes méltóságának azt a teljes tekintélyét, amelyet az Úr a legszigorúbb parancsokkal szentesített, még ha méltatlanabbaknál látjuk is, ... megsértsük... Mert ha vannak most a néptől szerezve bizonyos felsőbbségek, amelyek a királyok önkényének korlátozására vannak felállítva annyira nem vagyok az ellen, hogy ezek kötelességszerűleg közbelépjenek a királyok dühöngő önkényével szemben...” (*Kálvin János A keresztény vallás tanítása*)

A) Mely uralkodási forma ellen érvel Kálvin? | 1 pont |

zsarnokság

B) Miért tartja fontosnak **a szerző**, hogy a kormányzatot többen tartsák kezükben? | 1 pont |

ellenőrizhessék a hatalmat és egymást

C) Ha mégis zsarnokság következik be, kiknek adja meg a jogot az ellenállásra Kálvin? | 1 pont |

a nép választott képviselőinek

Összesen (3 pont)	

8. FELADAT

A magyar és az orosz jobbágyfelszabadítás dokumentumaihoz kapcsolódó források alapján válaszoljon a kérdésekre!

FORRÁSRÉSZLETEK

IX. tc. Az úrbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgáltatások (robot), dézsma és pénzbeli fizetések megszüntetéséről
Az úrbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgáltatások (robot), dézsma és pénzbeli fizetések, e törvény kihirdetésétől fogva örökösen megszűnnek.
1. § A törvényhozás a magán földesurak kármentesítését a nemzeti közbecsület védpajzsa alá helyezi.
2. § Ő felsége a magán földesuraknak akkénti kármentesítése iránt, hogy az eddigi úrbéri tartozásokkal felérő tőkeérték részükre a közállomány által hiány nélkül kifizettessék, a legközelebbi országgyűlésnek részletesen kidolgozandó törvényjavaslatot fog magyar minisztériuma által előterjeszteni. (*1848. április 11. áprilisi törvények*,)

1. A magánföldesúri parasztok és urasági cselédek jobbágyi helyzete örökre megszűnik, ….
6. A parasztok földdel és egyéb mezőgazdasági birtokterülettel történő ellátását, hasonlóképpen a földesúrnak járó szolgáltatásokat is főként a földesurak és parasztok közötti önkéntes megegyezés szerint állapítják meg …
Abban az esetben, ha a földesurak és a parasztok között nem jön létre önkéntes megegyezés, a parasztok földellátását és a földért járó szolgáltatások megállapítását pontosan a helyi rendeletek alapján kell eszközölni…
59. Amíg a parasztok az ideiglenes kötelezettség állapotában vannak, a községi bíró köteles: a robottal tartozó parasztokat munkára küldeni; (*II. Sándor cár rendelete a jobbágyok felszabadításáról, 1861*)

A) Milyen elképzelések fogalmazódtak meg a jobbágyfelszabadítást illetően a reformkorban? | 2 pont | |

önkéntes örökváltság és kötelező örökváltság

B) Mit jelent a forrásban a „nemzeti közbecsület védpajzsa alá helyezés”? | 1 pont | |

a kártalanítás állami garantálása

C) Mi a legfőbb különbség a magyar és az orosz kártalanítás között? | 1 pont | |

a kártalanítást Magyarországon az állam fizeti,

Oroszországban pedig a jobbágy

D) Milyen szintű jogszabály rendezi a kártalanítást … | 1 pont | |

Magyarországon? törvény

Oroszországban? rendelet

Összesen (5 pont)	

9. FELADAT

Válaszoljon röviden a Hugonnai Vilma életrajzához kapcsolódó kérdésekre!

„Szilassy Györgyné Hugonnai Vilma Jókai Mór lapjában, a „Hon"-ban olvasott egyszer egy cikket Svájcról, ahol a nők szabadon tanulhatnak. Pesti leánynevelő intézetben tanult. Sokat olvasott és képezte magát, de amikor a fia 6 éves lett, anyósa a gyerek tanítását is kivette a kezéből. A férje pedig nem értette, miért nem elégedett a felesége a hagyományos nemesasszony-szereppel A kizárólag férfiakból álló családi tanács engedélyezte számára, hogy tanuljon, de pénzzel nem támogatták. Családi ékszereiből fedezte hat éves tanulmányai költségeit, és pénzügyi megfontolások miatt lett vegetariánus. 1879-ben végzett, majd a zürichi kórház sebészeti osztályán dolgozott. 1890-ben tért haza. Magyarországon végzettségét érettségiknek minősítették, egyetemi diplomáját nem ismerték el, mert nők nem dolgozhattak orvosként. - Ekkor azt tanácsolták neki, végezze el a bábatanfolyamot, amit nagy alázattal meg is tett. Ezután bábaként kezdett dolgozni. 1884-ben elvált a férjétől, és egész életét az egészségügynek szentelte. Az Országos Nőképző Egyesület iskolájában 6 évig egészségtant adott elő, és a Szabad Líceumban előadásokat tartott. 1895-ben királyi rendelettel lehetővé vált Magyarországon is a nők egyetemi tanulmánya, így 1896. február 10-én újból kérte az uralkodótól zürichi oklevelének elismertetését. Erre 1897. május 14-én kerülhetett sor, amikor Budapesten orvosdoktorrá avatták. Ám ezt megelőzően még három vizsgát kellett letennie ötven éves korában, így végre 1897. május 16-án megkaphatta magyar diplomáját. Átdolgozta Fischer-Dückelmann Anna *A nő mint háziorvos* c. művét (Budapest, 1907) és számos cikket írt hírlapokba a szülésről.

A) Hogyan fogadta családja az egyetemi tanulmányokkal kapcsolatos elképzeléseit? | 1 pont | |

ellenérzéssel *vagy* értetlenséggel *vagy* nem támogatták

B) Miért élt nehéz körülmények között egyetemi tanulmányai ideje alatt? | 1 pont | |

családja anyagilag nem támogatta

C) Mivel magyarázható, hogy céljai elérése érdekében nagy áldozatokra és hosszú időre volt szükség? | 2 pont | |

– eltért a hagyományos női szereptől *vagy*

– nőként nem tanulhatott a felsőoktatásban *vagy*

– az orvoslás abban a korban kifejezetten férfi szakma volt

D) Milyen tényezőknek köszönhette Hugonnai Vilma, hogy végül elérte a célját? | 2 pont | |

céltudatossága, *vagy* kitartása, középosztályi helyzete (némi vagyonnal rendelkezett)

Összesen (6 pont)	

ÖSSZPONTSZÁM (44 PONT)	